

POLJE IN TRAVNIK

Ker so bile letos vremenske razmere ugodne, smo v sušcu že posejali oves, korenje in deloma tudi jari ječmen. Takoj v začetku malega travna pa posejmo še mešanico ovsa z grahorico, katera daje tečno zeleno krmo in tudi dobro seno. Ta krmilna rastlina naj se zlasti upošteva v onih gospodarstvih, kjer imajo nepovoljne razmere za pridelovanje detelje. Če pa detelje v onih zemljiščih, kjer smo posejali oves in ječmen, dobro uspevajo, tedaj je posejati v te posevke še deteljno seme, ko te setve 4—6 cm visoko ozelenijo. V ovsišču deteljno seme pobranimo, v ječmenišču ga pa povaljamo.

Ob lepem suhem vremenu pobranjamo z lahkimi branami vse jesenske strni zaradi obraščanja, ohranitve vlage in zatiranja plevela. Po snežni plesnobi pognita žita pognojimo z amonijevim sulfatom in če bi se dobil apneni soliter, je boljše še z istim, tako da bi se posevki hitro opomogli.

S setvijo detelje počakajmo, ko bodo žita dovolj gosta; šele potem jo posejemo in še enkrat prebranamo. Dva do trikrat branjanje strni dela čudeže pri prereditvenih posevkih. Tudi oves se priporoča dvakrat na lahko prebrnati. Skrbimo za vzgojo raznih semenskih rastlin.

Prišel je čas za saditev krompirja. Krompir je posaditi v nekaterih krajih že v začetku aprila, v drugih krajih pozneje, kakor pač to dopuščajo vremenske razmere. Krompir sadimo v jarke ali pa po brazdi. Vrsta naj bo od vrste 50—60 cm narazen, v vrstah pa naj bodo razdalje 40—50 centimetrov, kar se ravna po debelosti semenskih gomoljev. Krompir naj pride v težki zemlji 5—6 cm, v srednje težki zemlji 7—8 cm in v peščeni zemlji 10 cm globoko v zemljo. Za saditev uporabljamo le zdrav krompir. Krompir z njiv, ki so bile napadene po paležu (peronospori), krompir z njiv, kjer se je listje zavijalo, koderalo ali venelo, ni sposoben za seme, ker vsebuje bolezenske kali in kot bolan organizem ne more roditi zadovoljivega pridelka. Pri odbiranju krompirja za seme je prerezati več gomoljev in če se na prerezu vidi pod kožo črnkast kolobar, je to znamenje, da je gomolj bolan ter je s tem opravičen sum, da

je večji del te zaloge okužen po bolezenskih klicah. Taka zaloga in zaloga, ki odganja tanke, drobne klice, ni za seme. Pri skrbeti si je zdravo semensko blago od sosedov ali pa iz krajev z ostrejšim podnebjem, kjer se te bolezni do sedaj še niso pojavile.

Pozimi pripravljeno in odbrano koruzno seme posejemo v drugi polovici malega travna, kakor hitro ni več pričakovati močnih epomladanskih slan, ker so izkušnje pokazale, da zgodnje setve dajejo več pridelka od poznih. Vrsta od vrste naj bo oddaljena 60 cm, rastline v vrstah pa 30 do 50 cm. Razdalja se ravna po tem, ali sejemo drobno ali pa debelozrnato koruzo. Zrna naj pridejo 5 cm globoko v zemljo, debelejša v lahki zemlji še globokeje, vendar pa moramo gledati na to, da koruza enakomerno ozeleni. Koruza se priporoča saditi na jeseni globoko preoranih njivah, na katere navozimo spomladi gnoj in ga le plitvo podorjemo. Za lažje zemlje in v suhih predelih pa je še bolje, da koruzi že jeseni pognojimo in da spomladi nič ne orjemo, temveč samo branamo, da na ta način preprečimo preveliko izhlapevanje zimske vlage, ki jo koruza za svojo rast, zlasti v prvih tednih, tako neobhodno potrebuje.

V začetku malega travna, ko se zrak in zemlja dovolj segrejeta, posejemo jari lan, ki uspeva najbolje na jeseni globoko preoranih deteljiščih in travnikih. Dober predsadež za lan so tudi okopavine: krompir, fižol in koruza. Pri obdelovanju zemljišč za lan je polagati pažno na to, da so njive čiste in brez plevela. Semena na ha se potrebuje 100—110 kg za pridelovanje lanenega semena in 150—180 kg za pridelovanje semena in slame. Najboljša je srednja pot, ker rabimo pridelok semena in slame za rentabilnost te rastline v naših razmerah.

Izven lanu, krompirja in koruze pa moramo v malem travnu posaditi še fižol, sončnico, sojo in druge stročnice, ki jih imamo v posevnem načrtu za to gospodarsko leto.

Na travnikih smo letos lahko vsa spomladanska dela v redu opravili, ker je

bil marec tako lep. Na suhih travnikih začnemo lahko pasti že, ko je trava ped visoka. To ji ne škoduje, ker se poteptana in objedena še gostje obraste. Samo pre-

dolgo ne smemo pasti, ker se mora trava po pasti še obrasti. Na takih travnikih je sicer košnja nekoliko poznejša, je pa zato obilnejša in boljša.

VINOGRAD

Stanje vinogradov je letos povoljno, trsje je dobro prezimilo. V vinogradih, kjer jeseni ali pozimi nismo izvršili zimske kope, bomo sedaj spomladi po rezi zemljo globoko okopali. To delo moramo čimprej dovršiti. Obenem tudi vinograd zakoličimo, slabo kolje zamenjamo z novim; kjer imamo na treu šparon, pa namestimo še kol, na katerega bomo šparon privežali. Tam pa, kjer smo globoko zimsko kop dovršili jeseni ali tekom zime, bomo lahko vsa spomladanska dela končali prej, prvo letno kop, ki jo kopljemo že plitvo, bomo opravili meseca aprila ali v maju, kakor hitro opazimo, da se je zemlja zaskorjila ali je pogнал plevel. Dobro je, da to kop dovršimo prej, preden trta poganja, ali pa počakamo z njo, da so mladice že malo odgnale, da brstečih oči ne odlomimo. Pred to kopjo dovršimo v vinogradu vsa druga pomladanska dela: popravimo in zamenjamo kolje, privežemo trsje in šparone. Le če se bojimo pozebe, posebno v nižinah, bomo z rezjo šparonov rajši počakali in jih vezali, ko se nam mraza ni več bati.

Sedaj je tudi še čas, da namažemo ali poškrpimo obrezano trsje s 25% žvepleno-apneno brozgo ali s 3% rastopino solbara in s tem zatremo pršico, ki povzroča kodravost trsja. To bo tem bolj potrebno, ako smo imeli lani to bolezen v vinogradu.

V mesecu aprilu bomo pripravili vse za poznejše zatiranje peronospore in oidija. Pregledali bomo škropilnice in žveplalnike, nabavili apno in se preskrbeli z žveplom in modro galico.

V mesecu aprilu bomo končno posadili trsje v novih vinogradih. Pri saditvi trsja pazimo, posebno letos, da se nam korenine ne izsušijo. Dobro je, ako cepljenke pred saditvijo namočimo v zmes ilovice, kravjeka in vode. Zemljo izboljšamo z dodatkom komposta. Ako uporabljamo hlevski gnoj, ga ne smemo dati h trsu, temveč šele na zemljo, ki trs obdaja. Zlahkni poganjek odrežemo na eno oko in ga pokrijemo s peskom ali drobno pečeno zemljo. Tudi skrbimo, da se nam zemlja, s katero smo poganjek pokrili, ne zaskorji. Zemljišče med trsi je dobro po saditvi prekoptati. Ker smo pri saditvi zemljo stlačili, jo na ta način spet zrahljamo.

Ako smo v starejših vinogradih morali prazna mesta podsajati, zaznamujemo vsa mesta, kjer so nove sadike posajene, tako da pobelimo z apnom kol. Na ta način bomo pozneje te vrste lahko našli in jih oskrbovali tako, kakor one v novih nasadih.

Klet

V kleti bo treba pretočiti drugič vsa vina, kjer se je usedel kalež na dno sode. Preden se prične v kleti dvigati toplina, moramo ločiti kalež od vina, ker bi se drugače vino skalilo. Nadalje skrbimo, da se nam v kleti ne dvigne toplina. Zaradi tega zračimo klet le ob hladnih jutrih, drugače pa skrbimo, da so vrata in okna stalno zaprta. Vina, ki so še precej sladka, bo pa najboljše spraviti čimprej v promet. Čim se dvigne toplina, nam bodo namreč ta vina pričela ponovno kipeti.

PRI ČEBELICAH

Čebele

se letos zaradi hladnih vetrov kljub lepemu vremenu niso prehitro razvijale, tako da smo lahko veseli, ker ni bilo ob zgodnji zalegi marsikateri družini zmanjkalo hrane in bi bila padla. Marsikje so družine zaradi zaloge v veliki stiski. Nekaj bo odlegel sladkor za krmljenje, ki je k sreči v zadnjem hipu prispel, vendar se nanj ne moremo preveč zanašati, ker ga je malo. Prišlo ga bo komaj slab kilogram na družino. Zato pripravimo čebelarjem, naj z vso skrbnostjo pregledujejo svoje čebelne

družine zaradi hrane. Kdor si drugače ne more pomagati, naj družine s pičlo zalogo združuje; bolje je ohraniti eno družino, ki bo močna, kot zgubiti obe. Čebelarjem tudi priporočamo, naj si med seboj pomagajo, kolikor le morejo. Kdor ima kaj hojevca v zalogi, naj ga posodi ali po krčjanski ceni proda tovarišu, ki je v stiski. Gre za to, da rešimo naše čebelarstvo pred nesrečo.

Kdor še ni izvršil spomladanskega pregleda, naj ne odlašaja. Ne gre samo za hrano, ampak tudi za druge važne reči. Glavna skrb je matica, katere kakovost spoznamo najbolje po zalegi. Lepo strjena za-

lega — čeprav je ni velikio — kaže na dobro matico, razmetana pa na slabo. Prepričajmo se, kakšne so matice in slabe bremenopojno izločimo. Vesten čebelar ima v čebelarstem zapisniku črno na betem, kako stare so matice v posameznih panjih. Nad dve leti starih ne kaže preveč ohranjovati, če bi bilo pametno dve družini združiti.

Pregledati je treba satovje v zimskem gnezdu. Letos so družine lepo prezimile in je strah zastran grize razpršila izredno kratka zima. Mogoče je pa, da so v kakem panju splensili skrajni sati, ki jih je treba

zamenjati z zdravimi. Skrbimo zlasti tudi za nadomestno satovje, da ga nam ne napade molj. V sedanjih časih je vsak sat dragocen; škoda, ki bi jo povzročil molj, bi bila zato dvakrat bolj občutna.

Ne odstranjamo še odej iz panjev. Panji ostanejo zapateni prav gotovo še ves april, po potrebi pa še tudi kak dan majnika. V tem času je vreme še močno spremenljivo in bi mraz lahko prizadejal zalegi veliko škodo. Topla odeja pa pomaga vzdrževati v panjih enakomerno toploto, ki je za normalen razvitek družine eden najvažnejših pogojev.

ŽIVINOREJA

Pred prehodom iz suhega krmljenja na pašo in zeleno krmo, skrbimo, da bo živina dovolj utrjena. Oslabljena živina naj bo vsaj čista, gladke kože in dlake. Snaga v hlevih in pri živini je pol zdrava. Nastilja smo si lahko dovolj nabrali, saj je bilo vreme za to ugodno. Pičle zaloge suhe krme izkoristimo skrajno varčno, da bomo izhajali do zelene krme. Prehod iz suhe krme na zeleno naj bo počasen, trajajoč kakih 14 dni. Na pašo spuščajmo živino v začetku samo nekaj ur, ko smo jo predhodno nekoliko s suho krmo nakrmili; pozneje pa

čas paše podaljšujemo, istočasno živino suho krmo polagoma utrgujemo, dokler ji je popolnoma ne ukinemo.

Ograjo tekališe in pašnikov popravimo in hleve pobelimo.

Tudi svinje lahko spuščamo ven in na pašo. Mlake okoli svinjakov niso primeren prostor za tekališča svinj. Tudi za mlade pujske pri materah je gibanje na prostem in na soncu zelo koristno.

Izplača se rediti plemenske svinje in jih voditi, ker pujskov primanjkuje in so zelo dragi.

O bučah in bučnem olju

Inž. P. Simonič.

V današnjih časih so maščobe zaradi njih velike redilne vrednosti in zaradi njih občutnega pomanjkanja gotovo najdragocenejše žiloveško hranivo. Kmečko prebivalstvo je v tem pogledu nekoliko na boljšem, ker pridelava mleko in deloma tudi svinjsko maščobno pač pa v naši pokrajini tudi kmečko prebivalstvo zelo pogreša dobrega jedilnega olja. Znano pa je, da je olje izmed vseh vrst maščob najlažje prebavljivo in zato za marsikoga, ki nima zdravega želodca, edina maščoba, ki jo sme uživati. Za ljudi, ki bolehalo na vnetju žolčnega mehurja, je olje naravnost zdravilno in preprečuje tudi tvorbo žolčnih kamnov. Z oljem se ne belijo samo solata, ampak ga lahko rabimo tudi za pripravo raznovrstnih drugih jedil ter nadomestimo tako znaten del žiloveških maščob z rastlinskimi, ako jih imamo kaj več na razpolago.

Izmed oljnatih rastlin, ki uspevajo pri nas, se pridobiva najboljše jedilno olje iz sončnic in buč. Obe rastlini sta v Sloveniji znani in

deloma že preizkušeni. Nekaj sončnic so sejali lani za poskus na Ljubljanskem barju. Ta prvi poskus se je dobro obnesel, pridelki so bili zadovoljivi in pričakovati je, da se bodo v bodoče kmetovalci v Ljubljanski pokrajini še bolj poprijela te tako rekoč nove rastline.

Buč so našim kmetom povedane, vendar jih v Ljubljanski pokrajini sadi le zaradi dobre in sočne krme, ki jo pokladajo prašičem in molznim kravam. Na Stajerskem pa izdelujejo že od nekdaj iz buč tudi olje, in sicer v nekaterih domačih oljarnah v okolici Maribora. To olje iz domačih oljarn večinoma ni rafinirano (očiščeno) in ima zato svojsko barvo in vonj, ki nekaterim ne ugaja. Če pa je bučno olje očiščeno, kar bi prav za prav moralo biti, pa ugaja tudi najbolj za prizenemu »Kranjcu« bolj kakor vsako namizno olje. Zato je posebno v današnjih časih velika škoda, da kmetki posestniki ne pridelujejo več buč in da seme tako rekoč do-

polnoma brez haska pokrmijo živini, kajti zrne, ki ga pojé živina v tej zanjo razmeroma malenkostni množini, ne izda niti zdaleka toliko, kakor če bi napravili iz njega olje in bi dobili zraven še oljne tropine, ki s svojim visokim odstotkom beljakovin zelo ugodno vplivajo na molznost krav. Ako stisnemo iz bučnih olje, ohranimo za živino vse beljakovine, ki so najvažnejše redilne snovi za molzno in za mlado živino, maščobe, ki so važne samo za pitanje, a v ta namen mnogo predrage in jih prav lahko nadomestimo s cenejšimi škrobnatimi krmili (krompir, ječmen, koruza), pa ohranimo za ljudsko prehrano. Pokladanje celih buč s pečkami vred je torej popolnoma neracionalno in bi se naj zato umaknilo mnogo racionalnejši uporabi buč, ki obstoji v tem, da iz buč, ki jih pokladamo, vzamemo seme, ga posušimo, shranimo in ko ga dosti zberemo, oddamo oljarni v predelavo oziroma v zameno za olje.

Prí nas krmijo z bučami le dobre tri mesece ali okroglo sto dni, ker si ne vzamejo truda, da bi spravljali buče v prostor, ki je varen pred mrazom. Ako pokladamo torej buče samo štó dni in ako računamo na glavo odrasle goveje živine 12 kg buč na dan, porabimo za odraslo govedo skupno 1200 kg ali 12 q buč. Prašiče krmimo dnevno do 5 kg, v sto dneh torej 500 kg ali 5 q. Kmetško posestvo, ki redi n. pr. 8 goved in 4 prašiče, bi lahko torej porabilo okroglo 110 q buč, t. j. pridelek, ki ga dosežemo v čistem nasadu na površini ene petine hektara, med koruzo pa na površini pol hektara. Ker imajo buče okroglo 2% semena, bi dobili od te množine (110 q buč) po prednjem računu kakih 220 kg bučnih s 25% maščobe in bi tako pridelali 55 kg olja, to je torej mnogo več, kakor porabi ena kmetška družina celo leto. Buče pa lahko pokladamo do začetka spomladi, t. j. še sto dni, ako jih spravimo v zaveten prostor, ker ne smrzuje. Lahko jih n. pr. zadelamo v steljo v župi ali med seno oziroma otavo na podu, ali pa jih vložimo v podsipnico, ki more biti nekoliko širša in višja kakor za peso. Seveda jih lahko shranimo tudi v kleti, ako nam tu ne manjka prostora. Klet pa ne sme biti pretopla in znašaj v njej temperatura vsaj izpod 8° C. Tako bi potem pridelali še enkrat toliko olja.

Buče zahtevajo močno zagnojeno, rahlo in globoko zemljo. Uspevajo tudi na bolj peščenih zemlji, če ni preplivna in ima dosti humusa. Lega bodi zračna in odprta.

Ker sadimo buče navadno med koruzo in ob robu njiv, se ravna obdelovanje zemlje po dotičnem sadežu, ki je pa v tem primeru tudi okopavina in ima podobne zahteve. Najbolje je, če je bila zemlja jeseni globoko preorana; v tem slučaju zadostuje, če jo spomladi dobro zrahljamo s kultivatorjem in z brano. Jeseni tudi že podorjemo hlevski gnoj. Ako pa tega jeseni nismo storili, storimo to spomladi čimprej. Prav dobra je tudi gnojnica, ki jo lahko razvažamo ves čas do setve.

Vendar moramo gledati, da ne bo v zemlji preveč dušika v primeri z drugimi hranilnimi snovmi, ker je potem meso buč slabše in rajši gnijejo. To velja še posebno za naš primer. Ako hočemo pridelati dosti semena, moramo skrbeti, da bodo imele buče poleg dušika tudi dosti kalija, zlasti pa fosforja. Poleg hlevskega gnoja bomo dali na 1 ha — bodisi, da jih sejemo med koruzo ali same zase — kakih 100 kg amonijevega sulfata, 250 kg superfosfata ali pa 500 kg kostne moke in 150 kg kalijeve soli. Ako pa smo zoral hlevski gnoj in polivali še z gnojnico, dodatek amonijevega sulfata ni potreben. Sicer se pa rezultati poskusov z umetnimi gnojili ne glasijo vsi enako. Zato bo zaenkrat še najbolj varno, če bučam krepko pognojimo z dobrim, dosti uležanim hlevskim gnojem.

Ako sadimo buče med koruzo, napravimo najboljše, če jih posadimo v vrste, da ne ovirajo okopavanja, in sicer v vsako šesto ali sedmo vrsto, tako da so vrste buč oddaljene po tri do štiri metre. V vrstah pa jih posadimo približno na štiri metre narazen. V vsako jamico potaknemo po tri zrna v trikot po šest centimetrov narazen. Ko rastline nekoliko odrastejo, pustimo najmočnejšo, ostali dve pa odstranimo. Nekateri pa sadijo buče tudi same zase, in sicer v jamice, ki so med seboj oddaljene na obe strani po dva metra. V te jame, široke do pol metra in globoke kakih 20 cm, damo najprej hlevskega gnoja, ki mora biti dobro uležan. Gnoj pokrijemo z dobro zemljo; še bolje pa je, če damo najprej nekaj komposta. Na vrhu kupčka, ki nastane na ta način, napravimo plitvo globelico, vanjo pa vtaknemo pet do šest bučnih zrn v enaki razdalji med seboj. Zemljo bolje izkoristimo, ako nasadimo v čistem nasadu buč visoki fižol. Za buče so najboljši predsejci: krompir, fižol, zelje, detelja.

Seme naj ne pride globlje, oziroma naj ne bo pokrito z debelejšo plastjo zemlje kakor šest centimetrov.

Buče dvakrat okopljemo in nato še osujemo. Dobro napravimo, če jih zalivamo z gnojnico, ki ji dodamo superfosfata. Za to delo izberimo, če mogoče, deževno vreme. Da napravijo rastline več plodov, odrežemo glavno vrežo nad petim listom. Tako se močnejše razvijejo stranski poganjki, ki nastavijo več cvetja in več plodov.

Gotovo je, da pridejo tako na najcenejši način, tako rekoč brez stroškov do olja prvovrstne kakovosti; razen tega pa lahko ostalo olje dobro vnovčimo. Ako imamo dosti olja, lahko uživamo tudi večje množine surove zelenjave (solate, fižola v stročju, paradižnikov, zeljnate solate), kar je posebno važno za mladino, ker je taka hrana mnogo bolj bogata vitaminov kakor pa kuhana hrana.

Kdor si jeseni ni pripravil dosti semena, ga lahko dobi od tvrdke Hrovat & Comp., tovarne olja v Ljubljani, Bleiweisova cesta.